

ŽIVOT A SMŘ
POSLEDNÉ DNI ČLOVEKA V TOMTO ŽIVOTE
A PROCES POCHOVÁVANIA

Abdulwahab Al-Sbenaty

2013

ŽIVOT A SMŘ

POSLEDNÉ DNI ČLOVEKA V TOMTO ŽIVOTE

A PROCES POCHOVÁVANIA

ŽIVOT A SMŘ

POSLEDNÉ DNI ČLOVEKA V TOMTO ŽIVOTE

A PROCES POCHOVÁVANIA

Autor: JUDr. Abdulwahab Al-Sbenaty

© Abdulwahab Al-Sbenaty

Počet strán: 40 strán

Miesto a rok vydania: Bratislava 2013

Vydal: LEVANT consulting, s.r.o.

ISBN: _____

Obsah

Obsah	4
1. Život a smrť	5
2. Choroba, jej význam a vnímanie z náboženského hľadiska	11
3. Správanie sa okolia k chorému	14
4. Posledné chvíle pred smrťou	16
5. Smrť a stav tela tesne po smrti	19
6. Príprava tela na pochovanie – umytie a zabalenie	22
7. Hrob a jeho podmienky	25
8. Akt pochovania, uloženie do hrobu, sprievod, modlitba	27
9. Po pochovaní mŕtveho, sústrast', navštevovanie hrobov	34

1. Život a smrť

“Požehnaním oplýva (Boh) Ten, v ruke (v moci) ktorého je kráľovstvo (nebies a zeme). On (Boh) má nad všetkým moc,* Ktorý stvoril smrť a život, aby vás skúške podrobil, kto z vás bude lepšie konať. On (Boh) je mocný a odpúšťajúci,“ (Korán kapitola č. 67 Kráľovstvo, verše 1 a 2)¹

Boh nám v Koráne objasňuje, že život a smrť sú určité procesy, ktoré On stvoril. Sú to dva na seba nadväzujúce procesy.

Život je proces, ktorý predstavuje neustály pohyb a vývoj. Takýto pohyb a vývoj je nevyhnutný na to, aby mohol život existovať. Naopak smrť je proces, ktorý vedie k zastaveniu tohto pohybu. Smrť je v podstate, podľa poznatkov, ktoré z Koránu máme, proces, ktorý ukončí jednu fázu života, aby začala druhá. To znamená, že máme dva procesy. Život ako neustále vyvíjajúci sa proces a smrť ako proces, ktorý ukončí tento život. To sú dva hlavné procesy, ktoré charakterizujú

¹ Korán, Preklad do slovenského jazyka s vysvetlivkami a výkladom, preložil: Abdulwahab Al-Sbenaty, ALJA, s.r.o., Bratislava 2008

život ľudí na zemi alebo lepšie povedané terajšiu fázu života človeka.

Fáza života sa končí nastúpením druhého procesu a to fázy smrti.

Fáza tohto nášho života je etapa v ktorej dostal človek slobodu výberu a vôle. To znamená, že človek je v určitých záležitostiach riadený, v iných má možnosť voľby. Za túto možnosť voľby však človek zodpovedá. To, že človek túto možnosť voľby dostal znamená, že je vystavený neustálej skúške ako s týmto darom naloží. Podobne ako pri všetkom čo život človeka charakterizuje, aj voľby človeka v tomto živote a jeho správanie podlieha konečnému zúčtovaniu, ktoré bude spravodlivé a vo vzťahu ku každému človeku individuálne.

Človek sa nebude zodpovedať za záležitosti, ktoré boli vopred určené, dané, súdne, ale bude sa zodpovedať za to, ako sa pri nich zachoval v súvislosti s uplatnením možnosti voľby. Ale ako má človek vedieť, ktorá voľba je dobrá? To bolo úlohou mnohých posolstiev a poslov, ktorých Boh poveroval posolstvami určenými ľuďom. Ako záverečné posolstvo je v Koráne označené posolstvo posla a proroka Muhammada, ktorý bol poslaný ako milosť pre ľudí „**Poslali sme ťa (Muhammad, s posolstvom) ako milosť (od nás) pre stvorených**“ Korán (21:107) ²

Vo veciach, ktoré sú nám dané na výber, by sme sa mali správať podľa hlavných zásad, ktoré nám Boh ukázal. To je

² Korán, Preklad do slovenského jazyka s vysvetlivkami a výkladom, preložil: Abdulwahab Al-Sbenaty, ALJA, s.r.o., Bratislava 2008

predpoklad toho, že v zúčtovaní, ktoré príde po smrti by sme mali uspieť. To znamená, že ak nastane napríklad situácia, že niekto má možnosť vziať si niečo, čo mu nepatrí, tak stojí pred dvomi možnosťami: buď to vziať alebo nevziať. Náboženstvo učí človeka, že ak to nie je jeho a ak nemá k tomu právo, ktoré ho oprávňuje si to vziať, nemal by tak urobiť. Je dané, čo sa má robiť a je dané čo nie. Človek čeliaci tejto situácie už musí zvážiť všetky okolnosti a rozhodnúť sa ako konať.

Podobne je to aj s chorobou. Boh určil človeku základné pravidlá, tak duchovné ako aj fyzické, aby sa chorobe predchádzalo. Človek má voľbu ich dodržiavať alebo nie. Ak ochorie, zodpovedá sa za to či ich dodržiaval a či choroba nastala v dôsledku nedodržania týchto pravidiel. Niekedy však nastátie choroby je dané - súdené bez ohľadu na dodržanie týchto pravidiel. Za to, čo je dané, človek nezodpovedá. Zodpovedá však znova za to, ako sa bude správať v situácii, ktorá bola daná. Znova tu nastupujú všeobecné pravidlá správania sa. Podobným spôsobom fungujú všetky procesy v tomto živote.

Smrť je skutočnosť, ktorú treba mať vždy na pamäti a pripraviť sa na ňu, vo všeobecnosti, vierou a konaním dobrých skutkov. Ibn Omar spomínal príhodu, ktorá sa odohrala za čias proroka Muhammada. Ibn Omar povedal: Prišiel som k prorokovi Muhammadovi ako jeden zo skupiny desiatich mužov, ktorí k nemu prišli. Jeden z prítomných mužov sa proroka spýtal: „Prorok Boží! Kto je najmúdrejší z radov ľudí a kto je ten najsilnejší?“ Prorok odpovedal: „Ten, kto najviac spomína na smrť a ten, kto sa na smrť najlepšie pripraví. To sú najmúdrejší

ľudia. Tí dosiahli to najvyššie miesto v živote pozemskom a tí dosiahnu vznešenosť života posledného (večného)³

Medzi správania, ktoré sa označujú ako nechvályhodné, patrí želanie si človeka smrť pre seba alebo prosiť Bohu o ňu kvôli chudobe, chorobe, tiesni a pod.

Anas, jeden zo spoločníkov proroka Muhammada, spomenul, že prorok Muhammad povedal: „Nech si nikto z vás neželá smrť kvôli nešťastiu, ktoré ho postihlo. Ak by si aj ale predsa len smrť zaželel, tak nech povie: „Bože daj mi žiť pokiaľ v mojom živote spočíva moje dobre a vezmi ma z tohto života pokiaľ by v mojej smrti bolo moje dobro“.⁴

Želanie si smrti učenci zaradili medzi nechvályhodné želania aj s poukazom na príhodu, ktorú spomínala Um Al Fadl. Raz prorok Muhammad vošiel k Abbasovi, keď Abbasa sužovala choroba. Abbas si želel už umrieť. Prorok Muhammad mu nato povedal: „Abbas, strýko Božieho proroka, neželaj si smrť, pretože ak by si bol človek, ktorý koná vo svojom živote dobro, budeš mať možnosť konať ešte viac dobra než si doposiaľ vykonal a to je len dobré pre teba. A ak by si konal zlo, tak tvoja smrť bola odložená, aby si mal čas učiniť ľútosť a to je len dobré pre teba. Preto si smrť neželaj.“⁵ A práve

³ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

⁴ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

⁵ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

v tomto duchu treba prežívať každý nový deň, ktorý Boh človeku dáva.

Jedna z výnimiek, kedy učenci želanie si smrti nezaraďujú medzi nechvályhodné želania je situácia, keď by sa veriaci muslim bál, že situácia alebo okolnosti v ktorých sa nachádza by ho mohli odvieť a odkloniť od jeho viery a náboženstva. Učenci v tomto smere vychádzali z jednej prosby o ktorú prorok Muhammad prosil Boha najvyššieho. Prorok hovoril: „Bože prosím o to, aby si mi umožnil konať dobro a zanechať nechvályhodné konania. Aby si mi dal lásku k biednym. Aby si mi odpustil a milosťou tvojou zahrnul. A ak by si chcel mojich ľudí vystaviť skúške v ktorej by neuspeli, tak ma z tohto života vezmi v stave v ktorom by som skúške nepodľahol. Bože! Prosím ťa, aby si mi dal Teba mať rád a mať rád toho, kto Teba má rád a mať rád konania, ktoré by viedli k tomu, že ma budeš mať rád.“⁶

V tomto smere je treba ešte zvýrazniť skutočnosť, že z pohľadu islamského náboženstva sa smrť nepovažuje za koniec života, ale len za určitý prechod do ďalšej etapy, ktorá je z pohľadu ľudského vnímania nekonečná.

Smrť človeka má dopad nielen na neho samotného, ale aj na jeho okolie. Ako jeden z príkladov tohto dopadu možno uviesť nasledujúci výrok proroka Muhammada. Jedného dňa prešiel popri prorokovi Muhammadovi smútočný sprievod s telom zomrelého. Prorok povedal: „Oddýchol si a oddýchli si od

⁶ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

neho“. Ľudia prítomní u proroka sa spýtali: „Kto si oddýchol a od koho si oddýchli?“ Prorok odpovedal: „Veriaci človek si oddýchne od útrap tohto života. A od zlého človeka si oddýchnu ľudia, krajina, stromy a zvieratá.“⁷

Anas (jeden z prorokových spoločníkov) spomenul, že raz prorok Muhammad povedal: „Ak by Boh chcel dobro pre človeka, ktorý je Mu (Bohu) oddaný, poverí ho niečím.“ Nieкто z prítomných sa spýtal: „A čím ho poverí?“ Prorok odpovedal: „Umožní mu vykonať dobrú vec pred jeho smrťou a v tomto stave (ako tú dobrú vec koná alebo vykonal) ho vezme z tohto života.“⁸

⁷ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

⁸ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

2. Choroba, jej význam a vnímanie z náboženského hľadiska

Choroba patrí medzi bežné súčasti nášho života pozemského. Veriacemu muslimovi je prikázané, aby sa snažil takúto chorobu zniesť ako sa len dá. Počas choroby sa má chorý človek snažiť o to, aby chorobe nepodliehal a aby choroba čo najmenej ovplyvňovala jeho každodenný život a život jeho okolia. Boh najvyšší dokonca v tomto smere zapisuje veriacemu muslimovi odmenu za to, že ho choroba postihla a že sa ju snaží znášať.

Boh v Koráne zoslal: „**Úctivosť** (voči Bohu) **nie je** (nespočíva) **v tom, aby ste obracali svoje tváre** (počas modlenia) **k východu alebo západu** (podľa toho, na ktorej časti zeme sa človek nachádza, je smer Káby buď na východ alebo na západ), **ale úctivosť je u toho, kto uveril v Boha, v Deň posledný** (že nastane deň, ktorý bude pre život ľudí na zemi posledný, keď všetko živé umrie, aby potom nastal deň zmŕtvychvstania a súdny deň), **v anjelov** (ktorých stvoril Boh), **v Knihy** (ktoré ľuďom zoslal a pri ktorých bol Korán záverečnou a najúplnejšou knihou), **v prorokov** (ktorých Boh obdaril proroctvom a niektorých poveril aj oznámením posolstiev; posledným z týchto prorokov a poslov, a to až do príchodu súdneho dňa bol posol a prorok Muhammad. Úctivosť je u toho), **kto dával peniaze z lásky k Nemu**

(Bohu) **príbuzným, sirotám, biednym, stiesneným pocestným** (ktorí cestovali a nečakane sa dostali do tiesne a nemali na návrat do svojej vlasti), **prosiacim o pomoc** (všeobecne), (prosiacim o pomoc) **na vykúpenie zo zajatia a** (úctivosť je znakom toho,) **kto konal modlitbu, dával zakat** (zakat je stanovený povinný odvod, ktorý by mal každý muslim zo svojho majetku odvieť v určených percentách a ktorý sa potom rozdáva chudobným a tým, ktorí to potrebujú. Korán vo verši 9:60 presne stanovuje, na aké účely sa má rozdeliť), **ktorí plnia svoj sľub, ak niečo sľúbia a ktorí sú trpezliví v biede i nešťastí i v dobe vojny. To sú** (tí, ktorí všetko uvedené dodržiavajú) **tí, ktorí boli úprimní** (vo svojej viere) **a to sú tí bohabojní.**“ (Korán 2:177) ⁹

Ak by človek ochorel, je jeho povinnosťou sa liečiť v rámci svojich možností. Pritom však treba mať na mysli, že nie je prípustné sa liečiť látkami, ktorých konzumácia je zakázaná. Ako príklad možno uviesť alkohol. Ten sa nesmie používať v jeho prirodzenej podobe ako liek. Ak je však alkohol len zmiešaný v malom množstve do lieku, liek sa môže užívať. ¹⁰

S otázkou liečby je spojená aj otázka osoby, ktorá lieči. Muslim sa môže liečiť u lekára muslima alebo nemuslima. Pritom môže ísť o lekára muža alebo ženu. Zaužívané je, že muža by mal liečiť lekár a ženu lekárka. V prípade potreby však môže lekár ošetriť ženu a lekárka muža.

⁹ Korán, Preklad do slovenského jazyka s vysvetlivkami a výkladom, preložil: Abdulwahab Al-Sbenaty, ALJA, s.r.o., Bratislava 2008

¹⁰ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

Chorý človek môže vyjadriť svoju bolesť a aj sa postŕažovať lekárovi, blízkemu a pod. aby si trochu uľavil. Avšak takéto sťažovanie sa nesmie byť prejavom nespokojnosti s osudom alebo vzpieranie sa tomu, čo Boh tomuto chorému určil. Trpezlivosť a prijatie osudu však neznamená v žiadnom prípade, že by chorý nemal vyvíjať snahu o uzdravenie sa alebo podstupovať obvyklej liečbe.

V súvislosti so znášaním choroby, existuje mnoho výrokov pochádzajúcich od proroka Muhammada. Jeden z nich hovorí: „Je pozoruhodné čo sa veriacemu dostáva. Vo všetkých prípadoch sa mu dostane dobro; a také niečo sa nedostane nikomu inému než veriacemu. Keď mu (veriacemu) je dané dobro (nejaký úžitok z úžitkov života pozemského) a on ďakuje (Bohu) za to, zapisuje sa mu to (táto vďačnosť) k jeho dobrým skutkom. A keď ho (veriaceho) zasiahne nešťastie a on (veriaci) je trpezlivý (snaží sa vydržať a znášať to), zapíše sa mu to (táto trpezlivosť) k jeho dobrým skutkom“¹¹

¹¹ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

3. Správanie sa okolia k chorému

Základná zásada, ktorú islamské náboženstvo v tomto prípade ustanovuje, je v rámci možnosti pomáhať ostatným ľuďom a to vrátane prípadu, keď ich postihne nešťastie alebo choroba. Pritom samozrejme treba brať do úvahy danosti doby v ktorej človek žije, situácie v ktorej sa nachádza, čas a pod.

Jedna zo zásad na ktoré islamské náboženstvo nabáda, je navštevovanie chorého, zisťovanie si správ o ňom a o jeho zdravotnom stave a podľa možnosti pri jeho návšteve sa ho snažiť aj rozptýliť a rozveseliť, aby na chorobu stále nemyslel. Prorok Muhammad v tomto smere povedal: „Dajte najesť hladnému, navštevujte chorého a oslobod'te zajatého.“¹²

Keď niekto navštíví chorého, tak by mal prosieť Boha preňho o skoré uzdravenie a nabádať chorého k trpezlivosti a výdrže. Návštevník by mal s chorým viesť ohľaduplnú konverzáciu a hovoriť len slová, ktoré chorému pomáhajú prekonať chorobu a bolesť, ktorá ho trápi. Tradovalo sa, že prorok

¹² Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

Muhammad povedal: „Ak by ste navštívili chorého, posilňujte ho nádejou, to osud síce neodvráti, ale uľaví to jeho duši.“¹³
Návšteva chorého by mala byť krátka, aby ho nezaťažila, iba ak by chorý chcel, aby návštevník ostal dlhšie. Pri uplatňovaní týchto pravidiel nie je rozdiel či muslim navštevuje muslima alebo nemuslima.

¹³ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Káhira 1990

4. Posledné chvíle pred smrťou

Ak by niekto bol prítomný v čase, keď sa smrť k zomierajúcemu dostaví a zomierajúci prežíva posledné chvíle, mal by si spomínať na Boha a prosiť Boha o odpustenie a milosť pre zomierajúceho.

Um Salama spomenula, že prorok Muhammad povedal „Ak by ste prišli k chorému alebo k mŕtvemu, tak ho spomínajte len v dobrom, pretože anjeli zapisujú to, čo hovoríte.“¹⁴

Medzi základné pravidlá, ktoré sa pred smrťou umierajúceho uplatňujú patria:

1. Pripomenúť umierajúcemu, aby vyslovil vetu uznania, t.j. povedal „Niet boha okrem Boha“ v arabskom jazyku „Lá iláha illa Alláh“. To platí v prípade ak by umierajúci nebol veriacim muslimom, ktorý Boha má v srdci a verí v Neho a nikoho ani nič k Nemu nepridružuje. Pri pripomínaní tejto vety umierajúcemu treba mať na zreteli nasledujúce

a) aby bol umierajúci ešte pri zmysloch

¹⁴ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

b) ak by umierajúci nevládal hovoriť, tak sa mu to pripomenie tak, aby si význam tejto vety uvedomil a v duši ju vyslovil

c) nesmie sa mu to neustále pripomínať, pokiaľ je jasné, že vetu nechce vysloviť

d) ak by po vyslovení vety uznania umierajúci povedal niečo iné, treba mu ju pripomenúť znova, aby bola veta vyznania to posledné čo umierajúci vysloví

2. Prečítať umierajúcemu kapitolu Koránu Já Sín (kapitola č. 36). Maqal Bin Jesár spomenul, že prorok Muhammad povedal: „Kapitola Já Sín je srdcom Koránu. Ak ju prednesie muž, ktorý sleduje Božiu spokojnosť a život posmrtný, bude mu odpustené. Predneste ju tým, ktorí umierajú“¹⁵

3. Otočiť umierajúceho tak, aby tvárou smeroval ku Kábe v Mekke a aby bolo jeho telo otočené na pravú stranu. V tomto smere sa uvádza jedna udalosť o prorokovi Muhammadovi. Abú Qutáda spomenul, že keď prorok Muhammad prišiel do Mediny, spýtal sa na muža menom Albara Bin Marur. Niekoľko z prítomných prorokovi povedal: „Albara zomrel. Odkázal ti (prorokovi) tretinu svojho majetku a odkázal, aby bolo jeho telo umiestnené tvárou smerom ku Kábe.“ Prorok povedal: „Urobil podľa svojho prirodzeného inštinktu. Čo sa týka tretiny majetku, ktorú mi odkázal, tú vraciam jeho deťom.“ Potom išiel prorok pomodliť sa za dušu Albara a povedal:

¹⁵ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

„Bože odpusti mu, zahrň ho svojou milosťou a daj mu vojsť do tvojho raja; čo Si aj urobil.“¹⁶

Žáber povedal: Počul som proroka Muhammada tri dni pred jeho smrťou hovoriť „Nech nik z vás nezomrie v inom stave než v stave v ktorom si myslí o Bohu len to najlepšie.“¹⁷. Tento výrok nadväzuje okrem iného na ďalší výrok proroka Muhammad v ktorom prorok povedal: „Každý bude vzkriesený presne v stave v akom zomrel.“

¹⁶ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

¹⁷ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

5. Smrť a stav tela tesne po smrti

Keď zomierajúci opustí tento náš svet a zomrie, prechádza do iného stavu – do ďalšej etapy života. Zanecháva v tomto živote za sebou svoje telo - obal v ktorom svoj život strávil. Zanecháva tu aj svojich blízkych a spomienky, ktoré si o ňom uchovali. V podstate všetko čo sa deje po smrti človeka je už záležitosťou jeho blízkych. Človek už nemá žiaden dosah na svoj predchádzajúci pozemský život, avšak niektoré jeho predchádzajúce správania a záležitosti, môžu ovplyvňovať pozitívne alebo negatívne aj jeho ďalší, pokračujúci život. Aj preto islamské náboženstvo niektoré otázky spojené so smrťou veriaceho človeka upravilo či už v duchovnej alebo právnej rovine.

Ak by v momente, keď umierajúci zomrel nemal zatvorené oči, treba mu ich zatvoriť.

Tesne po smrti, sa má telo zomrelého zakryť vhodnou jednoduchou plachtou, napr. bielou plachtou. Tým sa má zakryť telo, aby sa zachovalo jeho dôstojnosť.

Po smrti muslima sa obľubuje, aby ostatní muslimovia, resp. rodina, príbuzní, priatelia a pod. prosili Boha pre zomrelého o milosť a odpustenie a pokiaľ by chceli svoj žiaľ vyjadriť, vyjadriť ho vetu „My patríme Bohu a k Nemu je náš návrat“.

Oznámenie o smrti by sa malo bezodkladne doručiť rodine zomrelého, jeho príbuzným, priateľom a ostatným ľuďom, aby tak mali možnosť zúčastniť sa pohrebu a odprevadiť telo zomrelého na miesto jeho pochovania.

Smútok a jeho prejavy sú prirodzenou reakciou blízkych ľudí a okolia na smrť blízkej osoby. Avšak aj smútok má mať určité hranice. Učenci v tomto smere uvádzajú, že smútok v podobe mierneho plaču je prirodzený. Avšak žiaľ s veľmi hlasným bedákaním a krikom by sa nemal objavovať. Prorok Muhammad povedal: „Boh trápeniu nikoho nepodrobí za slzu, ktorá z jeho oka stečie, ani za smútok v srdci ukrytý. Podrobuje však (človeka) trápeniu na základe tohto (jazyka) alebo na jeho základe udeľuje milosť“ prorok pritom ukázal na jazyk ¹⁸. Prorok Muhammad tým mal na mysli, že smútok je prirodzená vec, ktorú Boh človeku nevyčíta. Avšak aj smútok má mať svoje hranice a formu, aby sa tak zachovala dôstojnosť zomrelého a jeho rodiny. Prorok v uvedenom výroku ukázal na jazyk ako na hlavný nástroj, ktorý môže nevhodnou spomienkou alebo výrokom ublížiť zomrelému alebo jeho smútiacej rodine a vyvolať tak Boží hnev, pretože aj vhodná a pravdivá poznámka na nevhodnom mieste alebo v nevhodnom čase môže pridať smútiacej rodine na smútku alebo dokonca aj zhoršiť medziľudské vzťahy medzi živými.

Prorok Muhammad v ďalšom výroku povedal: „Mŕtvy sa trápia plačom živého“ čo znamená, že mŕtvy sa trápia a bolí ho

¹⁸ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

bedákanie jeho rodiny kvôli nemu, pretože vidí, ako jeho rodina po jeho smrti koná.¹⁹

V momente, keď sa potvrdí smrť zomrelého, je potrebné sa podľa možnosti poponáhľať s jeho umytím, pochovaním a vykonaním modlitby zvanej Pohrebná modlitba, arabsky „Salat al Žanáza“ (v ďalšom texte ju budeme označovať ako „modlitba za dušu zomrelého“). Pohrebná modlitba je špeciálna modlitba, ktorá sa vykonáva v prípade smrti muslima.

¹⁹ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

6. Príprava tela na pochovanie – umytie a zabalenie

Príprava tela mŕtveho na pochovanie má svoje pravidlá, ktoré sa vyznačujú, podobne ako ostatné ustanovenia, svojou jednoduchosťou.

Telo mŕtveho má byť umyté a zabalené do vyhovujúceho plátna. Potom sa má vykonať modlitba za dušu zomrelého a telo má byť pochované.

Umytie tela mŕtveho spočíva v tom, že sa telo mŕtveho položí na vyvýšené miesto. Vyzlečú sa šaty mŕtveho a zakryjú sa jeho genitálie. Potom sa celé telo umyje vodou (prípadne mydlom) a navonia. Pri umytí tela by mali byť prítomní len tí ľudia, ktorých prítomnosť je nevyhnutná. Osoba, ktorá umytie vykonáva má byť dôveryhodná a diskrétna a nemala by vyzradiť akékoľvek fyzické nedostatky mŕtveho. Mŕtve telo ženy by mala umyť žena a v prípade ak by žena zomrela a nebola by k dispozícii iná žena, môže telo ženy umyť muž u ktorého je prekážka uzavretia manželstva so zomrelou ženou.²⁰ To isté platí aj pre muža. Ak by sa táto podmienka nedala splniť, potom sa telo neumyje, ale vykoná sa len Tajammom -

²⁰ Abdulwahab Al-Sbenaty, Manželstvo v islame, ALJA, s.r.o., Bratislava 1998

symbolické očistenie tela zomrelého. ²¹ To znamená, že ktorýkoľvek muž môže vykonať symbolické očistenie tela ženy a ktorákoľvek žena môže vykonať symbolické očistenie tela muža.

Po umytí tela zomrelého má byť telo zakryté (zabalené) tak, aby ho plátno zakrývalo celé. Plátno má spĺňať tieto podmienky:

a) má byť pekné, čisté a dostatočne veľké, aby zakrylo celé telo,

b) má mať bielu farbu,

c) má byť navoňané peknou vôňou,

d) plátno sa má skladať pre mužov z troch častí a pre ženy z piatich častí, do ktorých je telo postupne zamotané,

e) plátno má byť tvorené z obyčajnej bielej plachty, ktorá by nemala byť zo žiadneho luxusného materiálu, ale z bežnej bavlny alebo podobného materiálu, ktorý môže muslim počas života nosiť. Ženy majú v tomto smere výnimku a okrem plátna vyrobeného z bežných materiálov, môžu byť zabalené aj do hodvábného plátna,

f) výdavky na kúpu plátna sa uhrádzajú z majetku zomrelého. Ak by zomrelý nemal majetok, potom plátno kupuje ten, kto bol povinný sa o zomrelého starať za jeho života a finančne ho zabezpečiť. Ak by ani takáto osoba nebola, potom sa plátno

²¹ Webové stránky www.islam-sk.sk a www.koran.sk

kúpi na náklady štátu a ak by ani to nebolo možné, je to spoločenská povinnosť uložená všetkým muslimom a sú povinní ju splniť dovtedy, kým nie je plátno kúpené.

Tradičný spôsob pochovávania, ktorý sa dodnes v niektorých islamských krajinách dodržiava, spočíva v pochovaní tela do hrobu v zabalenom plátne, nie v rakve.

7. Hrob a jeho podmienky

Cintorín je miesto, kde by mali byť mŕtvy pochovaní, pokiaľ tomu nejaká závažná okolnosť nebráni.

Hrob, ako aj plátno je možné si zarezervovať a kúpiť ešte pred smrťou.

Hrob by mal byť hlboký, pretože cieľom uloženia tela zomrelého do hrobu je, aby sa proces rozkladu uchoval v zemi a aby sa k telu nedostali žiadne šelmy. Hrob by mal byť hlboký aspoň jeden meter. Ak by bol hlbší, tak by to bolo ešte lepšie.

Hrob sa hľbí jedným z dvoch spôsobov. Jeden sa volá Lahd a druhý Šiq. Učenci uprednostňujú Lahd pre Šiqom.

Lahd sa hľbí tak, že sa vyhlíbi obdĺžniková jama (bežne ako pri hroboch na Slovensku), ktorej dlhšia strana je súbežná s Kábou v Mekke. Vo vnútri hrobu sa potom na bližšej strane k Mekke vyhlíbi do steny hrobu na úrovni spodnej časti hrobu smerom hore obdĺžniková medzera, ktorá má byť tak veľká, aby sa do nej vošlo telo. Ide o schránku vyhlíbenú v stene hrobu do ktorej sa telo uloží. Telo sa spustí do hrobu a potom sa poležiačky na pravom boku uloží do vyhlíbeného priestoru tak, že tvár je nasmerovaná smerom ku Kábe v Mekke. Vyhĺbený priestor do ktorého sa telo uložilo sa zakryje nepálenými tehľami a potom sa hrob zasype hlinou.

Šiq sa hĺbi tak, že sa vyhlíbi obdĺžniková jama (bežne ako pri hroboch na Slovensku), ktorej dlhšia strana je súbežná s Kábou v Mekke. Do zeme v strede hrobu sa potom vyhlíbi obdĺžniková medzera (jama), ktorá má byť tak veľká, aby sa do nej telo vošlo. Medzera sa podoprie nepálenými tehľami, aby sa nezosypala. Telo sa spustí do hrobu a potom sa poležiačky na pravom boku uloží do vyhlíbeného priestoru tak, že tvár je nasmerovaná smerom ku Kábe v Mekke. Vyhĺbená jama do ktorej sa telo uložilo sa zakryje nepálenými tehľami a potom sa hrob zasype hlinou.

Podstata Lahdu a Šiqu spočíva v kontakte tela s okolitou zemou v hrobe, ktorá je pre telo prirodzeným prostredím. Lahd ani Šiq nepočítajú s tým, že by bolo telo mŕtveho uložené do rakve, ale len s tým, že bude zabalené do plátna. Mŕtvemu sa v skutočnosti v samotnom hrobe vytvorí akýsi priestor prispôsobený veľkosti jeho tela, ktorý plní úlohu rakve, ktorý je však zároveň vzdušnejší a toho istého pôvodu z ktorého Boh človeka stvoril, t.j. zo samotnej zeme. Tento priestor sa uzavrie nepálenými tehľami a až potom sa hrob zasype.

8. Akt pochovania, uloženie do hrobu, sprievod, modlitba

Akt pochovávania tela zomrelého sa začína pohrebnou modlitbou, t.j. modlitbou za dušu zomrelého muslima.

Vykonať modlitbu za dušu zomrelého je náboženstvom uložená povinnosť. Môže sa jej zúčastniť neobmedzený počet ľudí, ale stačí ak ju vykonajú tí najbližší ľudia (ak ich niet, potom ktorýkoľvek muslimovia, ktorí by boli prítomní). Z náboženského hadiska sa účasť na tejto modlitbe považuje za chvályhodnú činnosť za ktorú sa človeku pripíšu dobré skutky. Na konanie modlitby za dušu zomrelého muslima platia všetky pravidlá platné pre prípravu na výkon bežnej povinnej modlitby, t.j. predpísaná čistota, postaviť sa smerom ku Kábe v Mekke a pod.²² Modlitba za dušu zomrelého sa môže vykonať kedykoľvek počas dňa alebo noci.

Modlitba za dušu zomrelého sa môže vykonať kdekoľvek, napríklad v mešite alebo pri hrobe (aj keď časť učencov neschvaľuje vykonanie tejto modlitby medzi hrobmi). Ak sa modlitba za dušu zomrelého z nejakého dôvodu nevykonala pred uložením tela do hrobu, môže sa vykonať aj dodatočne. Jej vykonanie je však jedna z obligatórnych náležitostí

²² Webové stránky www.islam-sk.sk a www.koran.sk

pochovávaní tela mŕtveho. Ak sa táto modlitba už raz vykonala, je to postačujúce. Ak by túto modlitbu niekto zmeškal a pritom sa jej chcel zúčastniť, môže ju vykonať aj dodatočne napriek tomu, že sa už predtým vykonala.

Modlitba za dušu zomrelého sa vykonáva nasledovne:

a) modliaci sa musí byť čistý spôsobom určeným na vykonanie modlitby

b) modliaci sa musí mať v úmysly sa modliť modlitbu za dušu zomrelého

c) postaviť sa zoradený pri ostatných modliacich sa (ako pri povinnej modlitbe)

d) štyrikrát povedať Allahu akbar (Boh je veľký) tzv. Takbir, pričom pri prvom raze modliaci sa zároveň zdvihnú ruky na úroveň uší. Pri prvom takbíre modliaci sa prednesie v tichosti prvú kapitolu Koránu. Pri druhom takbíre prednesie pozdrav adresovaný poslovi a prorokovi Muhammadovi (najlepšie pozdrav podobný tomu, ktorý sa prednáša na záver povinnej modlitby). Po treťom takbíre prednesie modliaci sa prosbu k Bohu za dušu zomrelého. Prosba má niekoľko znení, jedno z nich je: „Bože odpusti tým živým z nás i tým, ktorí už umreli, malému i dospelému, mužom i ženám, prítomným i neprítomným. Bože komu si život dal daj mu žiť podľa islamu, a koho si si vzal, tak ho vezmi v stave viery (v Teba). Bože daj nám odmenu za účasť na jeho pohrebe a daj aby sme nezblúdili po jeho odchode.“ Po štvrtej takbíre modliaci sa opäť prednesie prosbu. Táto druhá prosba sa môže niesť v duchu tej predchádzajúcej alebo sa stotožniť s tou, ktorú

skorší muslimovia prednášali: „Bože, Pane náš, daj nám v tomto živote dobro i v živote konečnom dobro a ochráň nás pred trápením pekla.“ Potom modliaci sa, podobne ako je tomu na záver povinnej modlitby, otočí hlavu doprava a pozdraví „Assalámu alejkom“ – Mier s vami a potom otočí hlavu doľava a pozdraví „Assalámu alejkom“. Tým je modlitba skončená.

Po dokončení modlitby sa vydá smútočný sprievod spolu s telom zomrelého položeného na nosidlách na cintorín. Ako jedna z tradícií, ktoré sa zachovali je striedanie sa pri nosení tela alebo rakve (pokiaľ je v nej telo uložené) od miesta, kde sa konala modlitba za dušu zomrelého do miesta jeho pochovania. Striedanie sa pri nosení tela platí samozrejme pre toho, kto také niečo vládze. Ďalšia tradícia spočíva v tom, aby sprievod pochodoval rýchlejšie, t.j. aby nešiel úplne pomaly. O tom aké má byť poradie sprievodu je viacero právnych stanovísk, z nich sú najpodstatnejšie dve stanoviská. Prvé hovorí, že sprievod má ísť za telom (rakvou), druhé, že sprievod má ísť pred telom (rakvou). To znamená, že sa môže postupovať podľa toho, aký zvyk sa zachováva na danom mieste, kde sa pohreb uskutočňuje. Ak je zvyk, že sprievod ide za telom, tak sa tak postupuje, ak je naopak miestny zvyk, že sprievod ide pred telom, tak sa tak postupuje. Počas sprievodu má byť sprievod tichý, nemá sa nahlas nič vyhlasovať ani hovoriť a to vrátane prednášania Koránu. Nikto zo smútiacich, ktorí sú v sprievode by si nemal sadnúť kým sa sprievod nezastaví a kým sa telo alebo rakva nepoloží na zem. Ak by sprievod prešiel popri niekom, kto nie je jeho súčasťou, mal by sa tento postaviť až kým sprievod neprejde. V tomto smere sa tradovalo o prorokovi Muhammadovi, že jedného dňa prešiel pri ňom smútiaci sprievod s telom zomrelého. Keď ho prorok

uvidel, postavil sa. Nato bolo povedané prorokovi: „Veď je to pohreb žida (nie muslima)“ Prorok odpovedal: „A či to nie je duša (Bohom stvorená)!“

Zúčastniť sa smútiaceho sprievodu môžu tak muži ako aj ženy.

Pri smútiacom sprievodnom je potrebné sa zmieniť aj o tom, že sa má o mŕtvom hovoriť len v dobrom pokiaľ to bol dobrý človek. Ak by zomrelý mal aj svoje chyby a zlé stránky o ktorých by niekto vedel, nemal by ich počas pohrebu spomínať. Jednak preto, že všetko, čo prítomní o zosnulom hovoria sa anjelmi zapisuje a jednak, aby sa bral ohľad na city ľudí blízkych zosnulému a na city prítomných. Traduje sa po prorokovi Muhammadovi, že jedného dňa šiel spolu so svojimi spoločníkmi a prešli popri smútočnom obrade. Prorokovi spoločníci spomenuli zomrelého v dobrom. Prorok im nato povedal: „Zaslúži si“. Potom prešli popri inom smútočnom obrade a prorokovi spoločníci spomenuli zomrelého v zlom (že bol zlým človekom). Prorok im nato povedal: „Zaslúži si“. Omar sa spýtal proroka: „Čo znamená zaslúži si?“. Prorok odpovedal: „Tohto ste spomenuli v dobrom a tak si zaslúži raj a na tamtoho ste spomínali v zlom a tak si zaslúži peklo. Vy ste svedkami Bohom určenými na zemi (ľudia budú svedčiť jeden o druhom čo a ako sa správali).“²³

Potom ako sa sprievod dostane k hrobu a telo zomrelého sa položí na zem, telo sa spustí do hrobu. Ako sa má telo spúšťať do hrobu, na to nie je záväzný postup aj keď niektorí učenci

²³ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

uprednostňujú spúšťať najprv nohy a potom zvyšok tela. Telo sa potom v hrobe má uložiť tak, že sa mŕtvy položí na pravý bok (ako keby ležal na pravom boku), pričom jeho tvár a predná časť tela je otočená smerom ku Kábe v Mekke. Keď je telo položené v hrobe, ten kto ho uložil povie: „V mene Boha a podľa tradície Božieho posla“²⁴. Potom sa uvoľnia popruhy, ktorými bolo telo zviazané. Keď je telo uložené, hlava zomrelého sa podloží jednou nepálenou tehľou, kôpkou hliny alebo kameňom a to tak, že ako je telo otočené, t.j. pravým lícom smerom k zemi (pravé líce sa odokryje) sa pod neho vloží tehla alebo kôпка zeme alebo vhodný kameň. Niektorí učenci uprednostňujú telo potom ešte zakryť plátnom, iní to nepovažujú za nutné.

Potom ako je telo uložené v hrobe, každý kto sa zúčastnil pohrebu symbolicky hodí tri hŕstky hliny (zeme) do hrobu a to zo strany, kde je umiestnená hlava mŕtveho. Hrob sa potom ručne (pomocou lopaty) zasype.

Následne po tom ako je hrob zasypaný sa žiada ešte prosiť Boha o odpustenie pre mŕtveho a aby mu Boh dal výdrž a podporil ho v stave, keď je už jeho duša na inom mieste.

Keď je hrob zarovnávaný so zemou, môže sa vyvýšiť o niekoľko centimetrov. To znamená, že hrob by mal byť vyšší od zeme len o niekoľko centimetrov, aby bolo známe, že je tam hrob. Hrob má byť totiž dôstojné posledné miesto, kde je telo uložené. Hrob nemá byť príliš vyvýšený, okázalý,

²⁴ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

nákladný a pod. Má zabezpečiť len pokoj a dôstojné miesto pre telo zomrelého. V tomto smere učitelia zakázali, aby sa nad hrobom budovali kopule, modlitebne, mešity alebo akékoľvek stavby, nech by bol býval mal zosnulý akékoľvek spoločenské alebo iné postavenie v tomto živote.

O náhrobnom kameni platí to isté, čo bolo povedané v hrobe. To znamená, že náhrobný kameň má byť dôstojný, jednoduchý, nie nákladný alebo okázalý. Na náhrobnom kameni by sa nemalo písať nič iné než meno a priezvisko a dátumy.

O tom, či sa má hrob ohraničiť a zakryť niečím alebo nie, sú rôzne právne stanoviská učencov. Niektorí sa vyjadrili, že by sa hrob nemal ničím ohraničovať ani zakrývať (má byť len vyvýšený). Ďalší sa vyjadrili v tom smere, že je možné hrob zakryť vrstvou tvrdenej hlíny, štrkom alebo aj iným nenákladným a neokázalým materiálom. Aj v tomto prípade platí pravidlo, že hrob nemá byť vyvýšený od okolitého terénu viac ako o niekoľko centimetrov.

Medzi pravidlami, ktoré sú určené na zachovanie úcty voči zomrelému, resp. voči jeho pamiatke sa zaraďujú ustanovenia podľa ktorých sa na hrobe nemá sedieť, chodiť po ňom alebo sa oň opierať.

Uvedené ustanovenia o spôsobe kopania hrobu, ukladania tela mŕtveho do zeme a pod. sa nevzťahujú na prípady, keď by bolo nevyhnutné urobiť inak. Napríklad ak by sa telo pochovávalo v sypkej zemi a bolo by potrebné hrob spevniť tehliami alebo trámami zvnútra, tak sa hrob spevní. To isté platí aj o rakve, ak

by bola zem príliš vlhká a pod. môže sa telo pochovať v rakve.
25

Na záver treba ešte podotknúť, že nakoľko islamské náboženstvo nemá žiadnu náboženskú hierarchiu, všetky rituály vrátane vedenia modlitby, môže vykonať ktorýkoľvek plnoletý a rozumný muslim – muž, okrem tých, ktoré sú určené, že majú vykonať výlučne len muslimky - ženy. To znamená, že islamské náboženstvo nezaviedlo žiaden formalizmus vo vzťahu k pochovávaniu zomrelého. Určené pravidlá sú jednoduché a nenáročne natoľko, že ich môže vykonať ktorýkoľvek plnoletý a rozumný muslim.

²⁵ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

9. Po pochovaní mŕtveho, sústrasť, navštevovanie hrobov

Pochovaním tela zomrelého sa smútok za ním nekončí a ani nie je jeho pobyt v tomto živote uzavretý. Zomrelý človek totiž za sebou zanecháva zväčša záležitosti, ktoré treba zaňho doriešiť a možno aj dlhy a majetok, ktoré treba vyporiadať. Ako už bolo spomenuté, splatenie dlhov zomrelého má prednosť pred všetkým ostatným. Dôležitosť splatenia dlhov zomrelého zvyrazňuje aj jeden z výrokov proroka Muhammada. Abú Hurejra uviedol, že počul proroka Muhammada hovoriť: „Duša veriaceho ostane obmedzená jeho dlhom až kým nebude dlh splatený“²⁶. To znamená, že o dušu veriaceho po jeho odchode z tohto života sa nerozhodne či pôjde do raja alebo do pekla, kým nebude splatená dlžoba, ktorú v tomto živote mal. Ak by niekto mal dlh, peniaze by pritom nerozhadzoval, neprávom si nepožičiaval, dlh chcel vrátiť, ale ešte predtým zomrel bez toho, aby zanechal peniaze na splatenie dlhu, potom sa jeho dlh považuje u Boha akoby za splatený.

Dôležitosť splatenia dlhov podčiarkuje aj skutočnosť, že spočiatku prorok Muhammad odmietal vykonať modlitbu za

²⁶ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

dušu zomrelého, ktorý za sebou zanechal dlh. Keď však štát zosilnel a štátna pokladňa mala dostatok finančných prostriedkov, prorok vykonal modlitbu za dušu zomrelého a splatil dlhy zaňho. Prorok Muhammada v tomto smere povedal: „Ja som oprávnenejší ujať sa záležitostí veriacich než oni sami. Ten, kto by zomrel a zanechal by dlh a nezanechal by pritom z čoho ho splatiť, musíme to zaňho splatiť. Kto by zanechal nejaký majetok (a nezanechal dlhy), tak ten patrí jeho dedičom.“²⁷ To znamená, že pokiaľ by niekto zomrel a nezanechal by nič okrem dlhov, za podmienok vyššie uvedených, štát by sa mal postarať o splatenie týchto dlhov. Naopak, ak by niekto zanechal majetok a nezanechal by dlhy alebo by zanechal viac než je hodnota dlhov, zvyšok majetku patrí dedičom.²⁸ Za účelom splatenia dlhov muslima aj po jeho smrti, je určený podiel z dávky zakat, ktorá tvorí jeden zo základných náboženských úkonov.²⁹

Prejav smútku nad zomrelým je prirodzená reakcia blízkych a okolia nad smrťou blízkej osoby. Avšak, ako už bolo spomenuté, aj smútok má mať určité hranice. Učenci uvádzajú, že smútok a žiaľ v podobe mierneho plaču je prirodzený. Avšak žiaľ s veľmi hlasným bedákaním a krikom by sa nemal objavovať. V tomto smere sú niektoré ustanovenia adresované zvlášť ženám, keďže práve ženy sú tie, ktoré zvyknú nad

²⁷ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

²⁸ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

²⁹ Abdulwahab Al-Sbenaty, Islam – viera a náboženstvo, ALJA, s.r.o., Bratislava 2002

zomrelým trúchlil' viac než muži a častokrát chod celej domácnosti vrátane starostlivosti o deti závisí na nich. Žena by preto nemala trúchlil' nad zomrelým viac ako tri dni. Z tohto ustanovenia je však vyňatá žena - manželka, ktorej doba smútku za zomrelým manželom má trvať štyri mesiace a desať dní. Je to určitý druh vernosti vdovy manželskému životu so zomrelým manželom.

Vo vzťahu okoliu k najbližšej rodine zomrelého, je tu na mieste vyjadriť rodine zomrelého sústrasť. Vyjadrenie sústrasti blízkym zomrelého patrí medzi správania, ktoré sa preferujú a to bez ohľadu na to, či sa sústrasť vyjadruje muslimovi alebo nemuslimovi. Sústrasť by sa mala vyjadrovať v dobe od smrti zomrelého do uplynutia tretieho dňa po pohrebe. To za predpokladu, že blízki príbuzní sú prítomní, ak by prítomnými neboli, potom toto časové obmedzenie odpadá.

Sústrasť sa môže vyjadriť akýmikoľvek vhodnými slovami. Tradovalo sa, že prorok Muhammad vyjadroval sústrasť v takýchto prípadoch blízkym zomrelého slovami: „Bohu náleží to, čo vzal (Jemu patrí všetko v tomto svete) a Jemu náleží to, čo dal. Všetko má u Neho stanovený čas, preto treba mať trpezlivosť a výdrž.“ Bežná veta, ktorá sa zvykne hovoriť smútiacemu, aj keď v závislosti od miesta, kde sa človek nachádza môže znieť trochu inak, je „Nech ti Boh dá veľkú odmenu a zmierni tvoj smútok“. Smútiaci odpovie: „Nech ti Boh dá za to (za tvoju účasť) odmenu.“ Obaja si pritom môžu podať ruky, ale nemusia.

Mnohí učenci zastávajú stanovisko, že sústrasť by mala spočívať len v slovnom vyjadrení sústrasti bez toho, aby sa

konat kar alebo niečo podobné, aby sa tak nezaťažila rodina zomrelého ešte aj prípravou jedla a hostiny pre ostatných, obzvlášť počas ťažkých chvíľ a smútku v ktorom sa nachádza. Avšak aj toto ustanovenie má svoje výnimky a to napríklad ak by sa pohrebu zúčastnili členovia rodiny, ktorí prišli zo vzdialenejších miest a bolo by potrebné sa postarať o ich ubytovanie a pohostenie. Niektorí učenci však nevidia nič zlého v tom, ak by rodina zomrelého počas troch dní od pohrebu prijímala ľudí na vyjadrenie sústrasti napríklad v dome zomrelého. Aj v takomto prípade sa však nesmú porušovať všeobecné pravidlá, ktoré platia v ostatný čas. Ide napríklad o zákaze vystrojiť nákladný alebo honosný kar, zákaz pre osoby vyjadrujúce sústrasť posedávať dlhší čas na mieste určenom na vyjadrenie sústrasti.

Medzi chvályhodné správania patrí pomoc najbližšej rodine zomrelého napríklad formou zabezpečovania jedla tejto rodine. Patrí to jednak ku správaniam, ktorých cieľom je nielen ľudská spolupatričnosť v ťažších životných situáciách, ale aj udržiavanie dobrých rodinných a susedských vzťahov.

Návšteva hrobu zomrelého nemá určený čas ani deň, takže sa môže konať kedykoľvek. Návšteva hrobu je povolená tak mužom ako aj ženám. Hlavným cieľom návštevy hrobu je prosiť Boha o odpustenie pre zomrelého muslima. Je to však aj príležitosť, aby si človek pripomenul smrť, ktorá raz na každého doľahne a aby si človek uvedomil, že tu nežije naveky. Je to dôvod na to, aby si muslim pripomenul, že má svoju vieru neustále posilňovať, konať dobro a pripraviť sa aj na svoju smrť, keď nastane jej určený čas. Návšteva hrobov by však mala mať skôr charakter mimoriadnej udalosti než

napríklad každodennej udalosti. Vo vzťahu k návšteve hrobov, nie je stanovené žiadne obmedzenie, ktoré by muslimom zakazovalo navštevovať hroby nemuslimov, takže muslim môže navštíviť hrob muslim aj nemuslima.

Počas návštevy hrobu muslima, zvykli niektorí muslimovia prednášať časti Koránu alebo niektoré jeho verše či kapitoly. V tomto bode sa však právne stanoviská učencov rozchádzajú. Niektorí učenci v tom nevideli nič zlého, iní zasa to neschvaľovali, ale ani neodcudzovali a tretia skupina povedala, že o tomto sa v prorokovej tradícii nič nespomína, tak by sa to nemalo robiť. Takže v takýchto prípadoch je na každom muslimovi si osvojiť niektoré z týchto stanovísk a jeho argumentáciu a podľa neho aj konať.

Vo vzťahu k samotnému hrobu ako miestu v ktorom je uložené telo zomrelého, nie je dovolené, aby sa hrob otváral kým nie je telo úplne rozložené. Ak by prešiel dlhý čas a telo by sa rozložilo úplne tak, že už v hrobe ani kosti neostali, miesto kde bol hrob sa môže použiť na pochovanie niekoho iného alebo pokiaľ je to nutné aj na iné účely. Samotné telo by sa nemalo vyberať z hrobu alebo premiestňovať inde okrem prípadu, keď by bol k tomu vážny dôvod. Za vážny dôvod možno napríklad považovať prípady, ak by hrozila živelná pohroma, ktorá by hroby úplne zničila alebo by bolo telo zle pochované alebo ak by malo byť telo prenesené do inej krajiny, kde mal zomrelý pôvod a kde sa nachádza jeho rodina. V tomto smere sa uvádza jeden príklad, keď premiestnenie tela zomrelého pripúšťajú aj tí učenci, ktorí ho inak s veľkou ťažkosťou pripúšťajú a to ak by bolo dieťa pochované niekde inde než je bydlisko matky zomrelého dieťaťa a matka by žiadala, aby bolo telo dieťaťa

prenesené tam, kde ona býva. Vtedy sa telo preniesie a pochová v mieste bydliska matky.

Na záver je treba dodať, že odchod veriaceho človeka z toho života neznamená automaticky, že sa končia jeho dobré skutky. Tie môžu zotrvať a môžu sa mu zapisovať aj po jeho odchode z tohto života, čím sa postupne zväčšuje počet jeho dobrých skutkov, ktoré si so sebou prináša na súdny deň. V jednom zo svojich výrokov, prorok Muhammad povedal: „Keď Adamov syn (človek) zomrie, jeho skutky končia, okrem troch prípadov, a to (dobré) skutky za dobro, ktoré po sebe zanechal a ktoré stále pokračuje, skutky za poznanie (vedu), ktoré po sebe zanechal a ktoré pomáha ľuďom a skutky, ktoré sa mu zapisujú za prosbu (o milosť a odpustenie), ktorú zaň prosí dobré (pobožné) dieťa (ktoré po sebe zanechal).“³⁰ Výrok znamená, že po smrti už človek nemá možnosť konať dobré skutky, ktoré by sa mu zapisovali k dobru s výnimkou troch prípadov. V týchto troch prípadoch sa zomrelému pripisujú dobré skutky aj naďalej po jeho smrti. Ide o prípad ak človek zanechal po sebe majetky, ktoré ľuďom aj po jeho smrti pomáhajú. Alebo ak zanechal po sebe poznanie, vedecké poznatky, knihy a pod., ktoré pomáhajú ľuďom k dobru. Alebo ak zomrelý mal deti, vychoval ich dobre a k zbožnosti tak, že tieto deti naňho nezabúdajú ani po jeho smrti a prosia Boha pre svojho rodiča o milosť a odpustenie. To sú tri prípady, keď možno obrazne povedať, že život človeka na tomto svete sa nekončí jeho smrťou, ale naďalej pretrváva.

³⁰ Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990

Použitá literatúra:

1. Korán, Preklad do slovenského jazyka s vysvetlivkami a výkladom, preložil: Abdulwahab Al-Sbenaty, ALJA, s.r.o., Bratislava 2008
2. Autor: Sejjed Sábeq, názov knihy: Fiqh al sunna, vydal: Dár al Rajjan lilturath, Kahira 1990
3. Abdulwahab Al-Sbenaty, Islam – viera a náboženstvo, ALJA, s.r.o., Bratislava 2002
4. Abdulwahab Al-Sbenaty, Manželstvo v islame, ALJA, s.r.o., Bratislava 1998.
5. Webové stránky www.islam-sk.sk a www.koran.sk